

RUKOPISNA OSTAVŠTINA BILJEŽNIKA I POVJESNIČARA MARKA LAURO RUIĆA

Mirisa KATIĆ PILJUŠIĆ
Državni arhiv u Zadru

UDK 929:012:014
Stručni rad

Primljeno: 22. IV. 2003.

Najpoznatiji notar s otoka Paga, Marko Lauro Ruić, ostavio je iza sebe velik broj rukopisa u kojima je tijekom posljednjih desetljeća 18. stoljeća prepisao stare spise, što su se u to vrijeme čuvali u Gradskom arhivu u Pagu, prevodio knjige iz povijesti ili opisivao društveni i politički život na svome otoku. Neki od tih starih spisa kasnije su se izgubili pa su Ruićevi prijepisi danas sasvim pouzdana zamjena za originale. Posebno su zanimljive genealogije u kojima su vješto nacrtani grbovi obitelji, grada, crkvenih institucija ili osoba, bratovština i drugih zajednica u Pagu. U povijesnim pregledima ima zemljopisnih karata otoka Paga i okolnih područja, planova grada, crteža crkava i zgrada koje je izradio vlastitom rukom, a naslovne stranice ukrasio vinjetama s grbovima i geslom na latinskom jeziku. Za života ništa nije tiskao niti objavio, a nakon njegove smrti rukopisi su ostali u vlasništvu nasljednika, koji su ih posuđivali povjesničarima ili prodavali. To je razdoblje u kojemu se nekim knjigama izgubio svaki trag. U drugoj polovini 19. stoljeća počinje rasti interes za Ruićeva djela pa Namjesništvo u Zadru nastoji otkupiti rukopise od nasljednika, a pojavljuju se i prvi prepisivači "Ruićeve historije". Početkom 20. stoljeća najveći broj sačuvanih rukopisa već se nalazi u knjižnici Državnog arhiva u Zadru (nastaloj od knjižnice Namjesništva), a drugi su, uključujući i prijepise, u Znanstvenoj knjižnici u Zadru te u knjižnicama u Zagrebu i Splitu. Neke knjige sačuvane su samo u prijepisima, a nekima su poznati samo naslovi, koji se spominju na različitim mjestima. Kako ne postoji nijedna cjelovita bibliografija Ruićevih djela, danas je teško zaključiti što je još izgubljeno i gdje bi se to moglo tražiti.

Ideja za ovaj rad nastala je prigodom održavanja znanstvenog skupa o M. L. Ruiću u Pagu 1996. godine, kada je autorica priredila izložbu Ruićevih rukopisa koji se čuvaju u knjižnici Državnog arhiva i Znanstvenoj knjižnici u Zadru. Tada je napisala pregled dostupne Ruićeve ostavštine i pridodala mu katalog rukopisa koji su joj bili dostupni. Rad je rezultat dodatnih istraživanja rukopisne ostavštine M. L. Ruića.

Ključne riječi: *Marko Lauro Ruić, rukopisna ostavština*

I.

Paški bilježnik i povjesničar Marko Lauro Ruić rodio se 22. listopada 1736. godine u Pagu, gdje je i umro 9. veljače 1808. godine. Osnovno obrazovanje stekao je

u Pagu, a pravo studirao i doktorirao u Padovi.¹ Pored bilježničkog rada prevodio je s francuskoga i talijanskog jezika, prepisivao stare isprave, bavio se istraživanjem prošlosti grada i otoka Paga, a napisao je i opsežno djelo o povijesti Paga u 12 svezaka i veliki ilustrirani grbovnik Paga.

Prvo poznato Ruićevo djelo, koje je u cijelosti sačuvano, prijevod je s francuskoga na talijanski jezik pod naslovom *Storia del Governo di Venezia : del signor Amelot de la Houssie tradotta dal francese del signor Marcolauo Ruich in Dignano l'anno 1768*,² što ga je preveo dok je boravio u Vodnjanu u Istri. Djelo toga francuskog publicista i prevoditelja iz druge polovice 17. stoljeća³ objavljeno je na talijanskom jeziku još 1681. godine u Kölnu,⁴ pa je opravdano pitanje zašto ga je Ruić ponovo prevodio. Znamo da je u drugoj polovici 18. stoljeća u Veneciji bilo osporavano i da je slavni Giovanni G. Casanova 1769. godine objavio knjigu *Confutazione della storia del governo Veneto : d'Amelot de la Houssaie*⁵ u kojoj oštro kritizira Houssayeovo djelo. Ako se Casanova želio dodvoriti mletačkim vlastima, je li Ruić pokazao da se slaže s tvrdnjama francuskoga pisca? Drugi Ruićev prijevod s francuskoga na talijanski nije sačuvan, već o njemu znamo samo prema pisanju Emanuela Nikolića, koji ga citira, zajedno s drugim rukopisima, kao "prijevod s povijesno-kritičkim osvrtom" pod naslovom *Dello Spirito delle Leggi*.⁶ Riječ je o poznatom djelu Charles-Louisa Montesquieua *De l'Esprit des lois...*, tiskanom u Ženevi 1748. godine.

Početak sedamdesetih godina 18. stoljeća Ruić se počinje zanimati za prošlost svoga zavičaja, a posebno za povijest Crkve na Pagu. Godine 1773. započinje pisanje prve knjige pod naslovom *Notizie storiche della città di Pago* što ih je, izgleda, zamislio u tri dijela, ali ih nije dovršio, ili su preostala poglavlja izgubljena. Knjiga ima 15 poglavlja u prvom dijelu, koji ih je, prema kazalu, trebao imati 19, a drugi i treći po 10 poglavlja. Rukopis je Znanstvenoj knjižnici u Zadru (bivša Gradska knjižnica "Paravia") poklonio V. Perlini oko 1880. godine, a upisan je pod inventarnim brojem 15876 rukom knjižničara Vitaliana Brunellija.

Dvije godine kasnije, 1775., Ruić počinje pisati prvi dio knjige pod naslovom *Questionis inter canonicos Paghensis* o raskolu i neslozi unutar crkvenih krugova na

---

¹ Miroslav GRANIĆ, Pažanin Marko Lauro Ruić (1736.–1808.), *Zadarska revija*, XXIX, Zadar, 1980., 4, str. 312.

² Amelot de la HOUSSAYE, *Storia del Governo di Venezia*, rukopis u Znanstvenoj knjižnici u Zadru, sign.: 15871, Ms. 386.

³ Amelot de la HOUSSAYE (Abraham – Nicolas), *Histoire du gouvernement de Venise*, Paris, 1676., *Larousse du XXe siècle*, I. sv., Paris, 1928., str. 184.

⁴ Amelotto della HOUSSAIA, *La Storia del Governo di Venezia*, I.–II., P. del Martello, In Colonia, 1681.

⁵ Giovanni Giacomo CASANOVA, *Confutazione della storia del governo veneto : d'Amelot de la Houssaie*, I.–III. sv., P. Mortier, Amsterdam, 1769.

⁶ Emanuel NIKOLIĆ, Escursioni in Dalmazia: Il Pago, *Smotra dalmatinska = Rassegna dalmata*, XV, Zadar, 1902., 71, str. 1.

Pagu, a 1778. godine drugi dio u koji je umetnuo i stihove na hrvatskome i talijanskom jeziku. Djelo je, po svemu sudeći, imalo još i treći i četvrti dio jer Mijat Sabljar u *Putnim bilježnicama*⁷ citira četiri dijela s naznačenim godinama: 1775., 1778., 1780. i --. (crtice umjesto godine za četvrti dio možda znače da godina nije bila upisana ili mu je bila nečitljiva), a Sabljar još ističe da se radi o originalnim rukopisima. Sačuvan je prvi svezak s prva dva dijela i nalazi se u knjižnici Državnog arhiva u Zadru.

Pregled povijesti grada i otoka Paga pod naslovom *Osservazioni storiche* počinje pisati 1776. godine unoseći zanimljiv pogled na prošlost Paga, s osvrtom na neka suvremena zbivanja, i pouzdane prijepise spisa od kojih su se neki kasnije izgubili (kao primjerice Paška isprava).⁸ Ova je knjiga dosad najviše prepisivana i citirana. Giuseppe Praga napominje⁹ da je jedan svezak prepisao učenik Zadarske gimnazije pod vodstvom profesora Pulića oko 1860. godine,¹⁰ ali izgleda da Ruićev rukopis koji je naveden u školskom Katalogu knjiga i rukopisa iz 1902. godine nije bio učenički prijepis jer je njih Pulić, ili neki drugi profesor koji je provjeravao prijepis, potvrđivao svojim potpisom.¹¹ Vjerojatnije je da se radi o nekom drugom prijepisu nestalom 1943. godine zajedno sa školskom knjižnicom, kada su bombe, a nakon njih i požar, do temelja uništili zgradu Gimnazije.¹² Prepisivali su je i Petar Rumora (dva sveska) 1896. godine, Ante Benzija oko 1890. godine, a u odlomcima Ivan Antonio Gurato. Ova knjiga se vjerojatno nije nalazila zajedno s ostalim Ruićevim rukopisima jer je ne spominju ni Sabljar ni Praga koji su u potrazi za Ruićevim rukopisima pretraživali knjižnice. Pretpostavljamo da je cijelo vrijeme bila u Župnom uredu u Pagu odakle ju je 1952. godine don Blaž Karavanić, na nagovor tadašnjeg ravnatelja Državnog arhiva u Zadru Stjepana Antoljaka, skupa s nekim svojim rukopisima, predao Arhivu u Zadru.

Ruićevo najznačajnije i najopsežnije djelo je *Delle riflessioni storiche* u 4 sveska i 24 knjige. Na njemu je radio od 1779. do 1781. godine istražujući i prepisujući dokumente i zapise na spomenicima važnim za poznavanje povijesti otoka Paga i susjednoga kopna. Neki od tih dokumenata danas su izgubljeni, pa je postojanje

---

⁷ Mijat SABLJAR, *Putne bilježnice. God. 1852.*, bilj. br. 7, str. 33 [?] (nečitko), rukopis u Upravi za zaštitu kulturne i prirodne baštine u Zagrebu – korištena fotokopija u Konzervatorskom odjelu u Zadru.

⁸ Stjepan ANTOLJAK, Pitanje autentičnosti Paške isprave, *Starohrvatska prosvjeta*, serija III, sv. 1, Split, 1949., str. 115.

⁹ Giuseppe PRAGA, Il monastero di san Pietro in Istmo sull'isola di Pago, *Atti e memorie della Società dalmata di storia patria*, vol. III, Zara, 1934., str. 158.

¹⁰ Catalogo sistematico dell'i. r. biblioteca ginnasiale-provinciale di Zara, *Programma dell'i. r. Ginnasio superiore di Zara*, XLV, 1901.–1902., Zara, 1902., str. 54. Pod brojem 3920 u Katalogu doslovno stoji: "Ruich M. Osservazioni storiche sopra l'antico stato civile ed eccles. della città ed isola di Pago o sia dell'antica Kessa, estratte da diversi autori, diplomati, privilegi et altre carte sì pubbliche come private e scritte da Marcolauro Ruich. 1776. Cod. di pag. 128. Sign. 3753 G 8."

¹¹ Catalogo, str. 35–63.

¹² Pavao GALIĆ, *Povijest zadarskih knjižnica*, Društvo bibliotekara Hrvatske, Zadar, 1969., str. 38.

Ruićevih prijepisa još dragocjenije. Prve dvije knjige (jedan svezak) čuvaju se u Arhivu HAZU u Zagrebu, tri sveska su u knjižnici Državnog arhiva u Zadru, a nedostaju još četiri knjige, i to: 3., 14., 15. i 16. koje ni Praga nema u svome popisu iz 1934. godine¹³ pa pretpostavljamo da su ranije promijenile vlasnika. Prvi ih je nabrojio Sabljar 1852. godine, i to: *Delle riflessioni storiche* u 4 sveska i *Delle riflessioni et sopra moderno stato* u 2 sveska.¹⁴

Početak osamdesetih godina 18. stoljeća Ruić je počeo pisati genealogije paških obitelji. Rukopis u knjižnici Arheološkog muzeja u Splitu pod (kasnije upisanim) naslovom *Rodoslovlja otoka Paga* zapravo je skica za veliko i značajno djelo *Blasone genealogico* što ga je, kako sam navodi, počeo pisati u veljači 1784. godine i dopunjavao do kraja života. Osim brojnih pouzdanih podataka iz povijesti paških obitelji i Crkve, u grbovniku je Ruić vještom rukom sam nacrtao sve grbove i rodoslovlja te crtežima ukrasio naslovne stranice kao i u ostalim rukopisima.

Zbirku isprava paškog Kaptola od 13. do 16. stoljeća pod naslovom *Constitutiones* prepisao je 1792. godine, a kako su među njima i neke koje su u međuvremenu izgubljene, Ruićev prijepis je pouzdana zamjena za originale.

Neka Ruićeva djela sačuvana su samo u prijepisima, više ili manje potpunima ili pouzdanima, a nabrojiti ćemo ih ovdje onim redom kojim su prijepisi nastajali. Zbirka prepisanih isprava *Legum, statutorum, privilegiorum...* sačuvana je samo u nepotpunom prijepisu opata Ivana Antonija Gurata iz druge polovine 19. stoljeća, i to bez godine nastanka Ruićeva rukopisa.

Samo u prijepisu iz 1862. godine sačuvani su i *Frammenti storici* za koje također ne znamo kada ih je Ruić napisao pa pretpostavljamo da ih je prepisivač, već spomenuti I. A. Gurato, sam uobličio i sastavio od Ruićevih povijesnih pregleda, pisama, prijepisa i bilježaka.

Privileggi della Magnifica Comunità di Nona zbirka je prijepisa isprava koje se odnose na Nin; pisao ju je vjerojatno krajem 18. stoljeća, a sačuvana je u prijepisu Petra Ferrari-Cupillija u Bilježničkim spisima grada Nina, lib. IV, koji se čuvaju u Državnom arhivu u Zadru. U Bilježničkim spisima Paga nalaze se i Ruićevi radovi nastali u vrijeme njegova dugogodišnjeg bilježničkog djelovanja u Pagu.¹⁵

Ruićeva djela *Rerum ecclesiasticarum Paghensium, Cose statutarie di Pago*, kao i neki dijelovi *Delle riflessioni storiche*, spominju se na različitim mjestima u posljednjih stotinjak godina, ali do danas nisu pronađena.

---

¹³ G. PRAGA, n. dj., str. 170–171.

¹⁴ M. SABLJAR, n. dj., str. 33, pod br. 21 i 22.

¹⁵ DAZd, Protocollo del sig. Marcolauo Rujch – notaro di Pago... 1761–1797; 24 sv., 2 buste.

II.

Radovi Marka Laura Ruića do danas nisu tiskani niti objavljeni, osim pojedinačnih kraćih dijelova, a djela su mu, zajedno s ostalom ostavštinom, do sredine 19. stoljeća čuvali nasljednici u Pagu i Rabu.

Prvi značajniji interes za Ruićeve rukopise pokazalo je C. K. Okružno poglavarstvo u Zadru 1851. godine kada je odlučilo u službenom glasilu *Osservatore Dalmato*, u književnopovijesnom dodatku, tiskati dijelove Ruićeva teksta koji se odnose na povijest Paga. Poslalo je dopis sudskom upravitelju u Pagu s molbom da mu se, na neko vrijeme, stave na raspolaganje rukopisi koji su bili u posjedu obitelji Galzigna. U odgovoru, koji je poslan 17. studenog 1851. godine, pretor de Zanchi izvješćuje da je porodica Galzigna zaista imala navedeni rukopis u 12 svezaka velikog formata uvezanih u kožu, i da je on 1845. ili 1846. godine posuđen prof. Ivanu Brozoviću, bivšem ravnatelju Gimnazije u Zadru, koji je neke knjige odnio sa sobom u Trst i od tada im se izgubio svaki trag. Kako je Brozović u međuvremenu umro, a njihove molbe potomcima da im se vrte knjige nisu urodile plodom, porodica moli Poglavarstvo da joj pomogne u traženju.¹⁶ “Namjesništvo je u Zadru tragalo za Ruićevim djelima koja su bila kod prof. Brozovića. Dopisom br. 13098 od 19. II. 1852. C. K. Upraviteljstvo policije u Trstu... javlja Namjesništvu u Zadru da su ispitani potomci pok. prof. Brozovića... u vezi s posuđenim Ruićevim rukopisima, koji su izjavili da se oni ne sjećaju da je njihov pok. otac i suprug ikada imao kod sebe u Zadru ili Trstu rukopis o kome je riječ”.¹⁷

O tome piše i Mijat Sabljar 1852. godine u Putnim bilježnicama: “Lauro Ruić iz Paga pisao je hist. od Paga u 10 knjigah, 2 su od ovih izgubljene”.¹⁸ “Krstó Galzigna ima historiu od Paga (?) stoji navodno u Rabu”.¹⁹ “Taj rukopis doni se kašnje njegove smrti u ruke udovice Jelene Galzigne, a od nje je odnešen u Trst i on se sad nemože naći. Gubernium u Zadru pisao je toj udovici u Rab i onda u Trst, ali zaludu jer nisu mogli taj rukopis naći”.²⁰ “Mladi Paolo Zorović udovice Jelene Galzigne u Rabu kaže, da su samo dvi knjige od Ruićeve Paške historie propali, i da je ta udovica Guberniumu u Zadar odgovorila, da će tamo dati i one kod nje se nalazeće knjige rukopisne od te historie, ako Gubernium one dvie izgubljene nađe”.²¹ Na drugome mjestu Sabljar nabraja, između ostalih, i Ruićeve rukopise koje je vidio u Rabu kod

---

¹⁶ Atti segreti della Polizia austriaca, fasc. XXXII, 1851., ff 35, Znanstvena knjižnica u Zadru, sign. 23193, Ms. 590/II.

¹⁷ M. GRANIĆ, n. dj., str. 315.

¹⁸ M. SABLJAR, n. dj., str. 26.

¹⁹ ISTO, str. 20.

²⁰ ISTO, str. 15.

²¹ ISTO, str. 46.

opata Ivana Gurata:

- “20. Rukopis original. Notizie storiche della Città di Pago raccolte da Marcolauo Rujch. 1773.
21. Rukopis original. Delle riflessioni storiche sopra l’antico stato civile et ecclesiastico della Citta et isola di Pago da Marcolauo Rujch, parte prima, tomo 2do 1780, et tomo 3. 1780, tomo 4 (ultimo) 1781.
22. Rukopis orig. Delle riflessioni et sopra moderno stato, od Rujch, tomo 2. 1779. s kipom od architectura. U 21 i 22 ima Plan Karlobaga, Paga etc.
23. Rukopis orig. Questionis inter Canonicos Pagenses excitate a Marcolauo Rujch, tres partes (4 knjige) 1775, 1778, 1780, i ---. Sa slikama architectoničkim.
24. Rerum Eccles. Pagensis Continuatio, parte quinto, 1796. od Rujcha.
25. Blasone genealogico di tutte le famiglie nobili della Città di Pago. 1784. Rukopis s grbami, original.
26. Legum et statutorum etc. Paghi, nesvršeno od Rujcha”.²²

Ovo je prvi poznati popis Ruićevih rukopisa. Iz njega je teško zaključiti koliko se od onih prije spomenutih 12 svezaka nalazilo u njemu, poglavito zato što se kasnije, na različitim mjestima, spominju još neki naslovi kojih ovdje nema. Ne znamo ni je li Sabljar popisao baš sve što je vrijedni prepisivač Gurato imao kod sebe i ne nalazi li se možda u Rabu još koja knjiga.

Drugi pokušaj da se ovo djelo izvuče iz anonimnosti bilježimo tek 1902. godine. U *Smotri dalmatinskoj (La Rassegna Dalmata)* počelo je, od broja 70, objavljivanje serije članaka o prošlosti Paga pod naslovom “Escursioni in Dalmazia: Il Pago”. U broju 71 Emanuel Nikolić piše, između ostaloga, i o Ruiću, nazivajući ga Lucijem otoka Paga, koji je gotovo zaboravljen iako je iza njega ostalo veliko i značajno djelo, pa navodi naslove rukopisa koje je zatekao kod doktora Galzigne u Rabu:

- “Blasone genealogico di tutte le famiglie nobili della città di Pago, con molte di Cittadini che con esse si apparentarono e delle medesime ebbero l’origine.
... Oltre a quest’opera, vi ha ancora presso il d.r Galzigna, le seguenti opere originali, scritte con elegante nitido carattere, di pugno del Ruich stesso:
1. Traduzione e commenti dell’opera francese dello Spirito delle Leggi...
2. La Storia della Chiesa di Pago, in latino, con gran copia di notizie, documenti e descrizioni...
3. Le Riflessioni storiche sull’isola e città di Pago; in 4 Vol. e 24 libri”.²³

Prvi svezak posljednjeg djela bio je izgubljen, ali se, kako piše Nikolić, dr. Galzigna nadao da je knjiga samo zagubljena negdje u Zadru među starim spisima. Danas znamo da je prva dva, već spomenuta dijela Ivan Kukuljević Sakcinski bio našao u Splitu 1854. godine kod dr. Lanze i da se oni sada nalaze u Arhivu Hrvatske

---

²² ISTO, str. 32–34.

²³ *Smotra dalmatinska = La Rassegna Dalmata*, Zadar, 6. rujna 1902., br. 71.

akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu.

Nikolić spominje i dvije nepotpune kopije Ruićevih rukopisa u Zadru kojima ne navodi naslove. Jedna se nalazila u knjižnici Gimnazije, a druga u Arhivu Namjesništva dalmatinskog (današnji Državni arhiv). U prvom slučaju radi se o izgubljenom prijepisu *Osservazioni storiche* iz Zadarske gimnazije, a drugi je *Legum, statutorum...* I. A. Gurata koji se danas nalazi u knjižnici Državnog arhiva u Zadru. Nikolić je u Namjesništvu u Zadru 1902. godine vidio i jedan originalni rukopis. Kako znamo da je Namjesništvo pokušavalo nabaviti Ruićeve rukopise, izgleda da je u tome uspjelo upravo u to vrijeme. Otkupljeni su “in massa” za 200 cor., pohranjeni u knjižnicu Namjesništva, upisani u Knjigu inventara, katalogizirani, obrađeni i smješteni među rukopise, gdje se i danas nalaze. To su, po brojevima inventara, sljedeći originalni rukopisi:

- 5244. Constitutiones, Indulta, Decreta... 1792.
- 5245. Blasone genealogico... 1784.
- 5246. Questionis inter Canonicos... 1778.
- 5247. Delle Riflessioni Storiche... II. dio. 1780.
- 5248. Delle Riflessioni Storiche... III. dio. 1780.
- 5249. Delle Riflessioni Storiche... I. dio.²⁴

Nešto kasnije, pod inventarnim brojem 6601, upisan je već spomenuti prijepis rukopisa *Legum, Statutorum, Privilegiorum...* Njega je knjižnici Namjesništva poklonio prof. Antonio Nimira.

Tridesetih godina 20. stoljeća o Ruićevim rukopisima pisali su Giuseppe Praga, koji je u Zadru bio upravitelj Gradske knjižnice “Paravia” od 1932. do 1943. godine i zadarskog Arhiva od 1936. do 1943. godine, te 1938. godine Viktor Antun Duišin u članku “Hrvatski heraldičari i genealozi” objavljenom u *Glasniku heraldike*.²⁵

Duišin piše da je 1930. godine, proučavajući rapsko plemstvo, došao u kontakt s dr. Petrom Galzignom, rapskim liječnikom, koji ga je upozorio “na neki vrlo stari grbovnik”.²⁶ Bio je to *Blasone genealogico* iz 1784. koji “... imade 112 stranica, formata veliki kvart, s nacrtima grbova u naravnoj boji”,²⁷ ali vjerojatno ne original, koji se tada već nalazio u Arhivu u Zadru, nego nama nepoznati primjerak u boji (?), koji je bio u vlasništvu obitelji Galzigna u Rabu. Duišin se tada živo zainteresirao za Ruića i njegovo djelo, posjetio Pag i razgovarao s ljudima koji su znali nešto o njemu. Saznao je da je “osim spomenutog djela napisao u 12 svezaka gradjansku i crkvenu povijest grada i otoka Paga, pod naslovom: *Osservazioni storiche sopra l'antico stato*

---

²⁴ DAZd, Inventario della Biblioteca Luogotenenziale, knj. III, br. 5244 – 5249, Knjiga inventara knjižnice.

²⁵ Viktor Antun DUIŠIN, Hrvatski heraldičari i genealozi, *Glasnik heraldike*, II, Zagreb, 1938., br. 5-6-7-8.

²⁶ ISTO, str. 21.

²⁷ ISTO, str. 22.

civile ed ecclesiastico della città ed isola di Pago, ossia dell'antica Kessa, estratte da diversi autori, diplomi, privilegi et altre carte si pubbliche come private e scritte da Marco-Lauro Ruich MDCCLXXV'.²⁸

Prema Duišinu, ovo je bio zajednički naslov svih 12 svezaka, a danas se on odnosi na samo jednu knjigu koja je iz Župnog ureda u Pagu dospjela u Arhiv u Zadru. Je li preostalih 11 svezaka izgubljeno (ili prodano) ili su poznati pod drugim naslovima? Saznao je i to da "kompletно djelo nije nigdje na okupu, već su svesci razasuti po raznim arhivima i privatnim i javnim knjižnicama. Tako je u državnom arhivu u Zadru navodno 5 originalnih svezaka, zatim u biblioteci 'Paravia' u Zadru, u Jug. Akademiji u Zagrebu, a neki pak svesci nalaze se u posjedu porodice vlast. Galzigne".²⁹

III.

Ruićevi nasljednici iz obitelji Galzigna navodno su 1938. godine prodali preostale njegove rukopise, ali se ne zna kome. Kasnije je u Pagu pronađen prijepis iz Ruićeva rukopisa *Delle riflessioni storiche*, i to četvrti tom iz prvog dijela (izgubljene knjige 14. i 15.) što ga je don Blaž Karavanić prepisao vjerojatno tridesetih godina 20. st. dok je službovao u Rijeci. On sam, u svome neobjavljenom rukopisu *Biografie degli uomini illustri di Pago*, piše da se navedeno djelo (pretpostavljamo da je to bio Ruićev original) nalazi kod g. Antonija Galzigne u Rijeci. Karavanićev prijepis je danas u Pagu kod njegovih nasljednika, a u knjižnici Državnog arhiva u Zadru nalazi se kopija toga prijepisa.

U potrazi za preostalim Ruićevim rukopisima slijedili smo trag iz pisma Natalea Krekića³⁰ upravitelju Državnog arhiva u Zadru G. Pragi 1940. godine u kojemu piše da se neka Ruićeva djela nalaze u Državnom arhivu u Trstu (*Archivio di stato di Trieste*), potražili smo ih u rujnu 1997. godine u navedenom arhivu i u Gradskoj knjižnici u Trstu (*Biblioteca civica di Trieste*), ali su nam odgovorili da nemaju niti jedno djelo navedenog autora.³¹ U Znanstvenoj knjižnici i Državnom arhivu u Rijeci danas se također ne nalazi ni jedno Ruićevo djelo. Prema riječima prof. dr. Miroslava Granića, don Blaž Karavanić iz Paga napisao je tridesetih godina 20. stoljeća bibliografiju svih Ruićevih radova i prepisao jedan dio rukopisa *Delle riflessioni...*, ali se ne zna gdje se oni sada nalaze.

Originalni rukopisi M. L. Ruića, kao i njihovi prijepisi, čuvaju se danas u

---

²⁸ ISTO.

²⁹ ISTO.

³⁰ DAZd, Miscellanea, sv. 188, CLXXXII, poz. 29.

³¹ DAZd, Odgovori na dopise: Archivio di stato di Trieste, Prot. No. 4746/X. 1. 3, 8 settembre 1997. i Biblioteca civica di Trieste, Prot. 20/44-97, 13. 09. 97.

nekoliko arhiva i knjižnica: u knjižnici Državnog arhiva i Znanstvenoj knjižnici u Zadru, u Arhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu te u knjižnici Arheološkog muzeja u Splitu, a dva prijepisa su u privatnom vlasništvu. Kako nijedan potpuni popis svih Ruićevih rukopisa nije sačuvan, možda još postoji mogućnost da se negdje pronađe bilo izgubljeni original ili kasniji prijepis.

***

RUKOPISI MARKA LAURA RUIĆA
(iz raznih knjižnica)

1.

RUIĆ, Marko Lauro

[prijevod djela]

Storia del Governo di Venezia / del signor Amelot de la Houssie ; tradotta dal francese dal signor Marcolauo Ruich. – in Dignano, l'anno 1768. – [12] listova, stara folijacija 173, 28a : ilustr. ; 24,5 x 18 cm

Prijevod djela: "Histoire du gouvernement de Venise" / Amelot de la Houssaye. – Lat. kurziva – autograf M. L. Ruića – L. [1]: [preliminarna str.] Istoria di Venezia. – L. [2v]: crtež: alegorija Venecije. – L. [3]: [nasl. str.] ispod naslova crtež mletačkog lava. – L. [11–12v]: Tavola dei capitoli contenuti nell'istoria del governo di Venezia. – L. 1: [nasl.] Historia della Repubblica di Venezia. – L. 157–173: Osservazioni sopra alcune parole e nomi proprii impiegati in quest'istoria. – L. 172–173: Ricevimento degl'ambasciatori regii a Venezia. – Kartonske korice obložene marmoriranim papirom. – Hrnat i uglovi presvučeni glatkom kožom. – Na hrptu, u zlatotisku, između vinjeta, naslov: Ruich: Stor. Ven. di Amelot de la Houssie.

Poklon V. Perlinija, 1900.

Znanstvena knjižnica u Zadru.

Sign.: 15871, Ms. 386

2.

RUIĆ, Marko Lauro

Notizie storiche della città di Pago / Marko Lauro Ruić . – Pag, 1773. – [12] listova, stara folijacija 74, [3] presavijena lista : ilustr. ; 23,4 x 17,4 cm

Lat. kurziva – autograf. – L. [1]: ispod naslova grb obitelji Ruić. – L. [2]: zemljovid otoka Paga. – L. [5]: Proemio : che serve d'introduzione all'Opera. – L. [7]: Libro primo : degli ecclesiastici : cap. I–XIX. – L. [8]: Libro secondo : dei nobili : cap. I–X. – L. [9]: Libro terzo : dei popolari : cap. I–X. – L. [10]: Pianta della città di Pago : fabbricata l'anno 1443. – Str. [1a]: Ponte di Pago. – Kartonske korice obložene marmoriranim papirom. – Hrnat i uglovi presvučeni glatkom kožom. – Na hrptu, u zlatotisku, naslov: Rujch. Notizie storiche di Pago. – Ovo je prva od triju

knjiga i ima 15 poglavlja, a ne 19. – Kazala.

Poklon V. Perlinija.

Znanstvena knjižnica u Zadru.
Sign.: 15876, Ms. 391

3.

RUIĆ, Marko Lauro

Questionis : inter canonicos paghenses excitate in eligendo archipresbytero / a Marcolauro Rujch conscripte brevis expositio in qua de aliis Electionibus et Rixis inter discordiam eventis accurate disseritur. – Pag, 1775. – 1778. ; 32,7 x 23,4 cm

Lat. kurziva – autograf s istaknutim inicijalima. – Kartonske korice presvučene kožom. – Hrbat oštećen. – Obrez marmoriran.

Pars prima: 1775. – stara paginacija XIV, 43, 12a, 13a, [1] presavijen list : ilustr. – L. [1]: [nasl. str.] ispod naslova grb paškog Kaptola. – Str. I: Reverendissimo et excelentissimo jud. et sac. teologiae professori dom. dom. Antonio Vidolinio s. Petri de Isthmo abbati comendatario perpetuo et canonico paghensi. – Iznad naslova crteži pečata. – Str. VII: Proloquium. Ad Insulam et Ecclesias Paghensem. – L. [XV]: Prospetto del Duomo di Pago.

Pars altera. 1778. – stara paginacija 44, [1] str. : ilustr. – Str. 1: [nasl.] De schismate paghensi : de origine matrimoni Nicolai Portada et eius progressu. – Str. 2–3: pjesma rugalica na hrv. jeziku. – Str. 9–11: Elegia. – Str. 20: Sonetto.

Knjižnica Državnog arhiva u Zadru.

Sign.: 5246, Rkp. 33

St. sign.: I.G.*10.

4.

RUIĆ, Marko Lauro

Osservazioni storiche : sopra l'antico stato civile, et ecclesiastico della città, et isola di Pago o' sia dell'antica Kessa : Estratte da diversi Autori, Diplomi, privilegi, et altre Carte si pubbliche, come private / e scritte da Marcolauro Rujch. – Pag, 1776. – [5] listova, stara fol. 222, nova fol. 5, [103a] : ilustr. ; 31 x 20,7 cm

Lat. kurziva – autograf. – Na marginama i ispod teksta bilješke autora i od drugih ruku. – Dijelovi teksta kasnije podcrtavani i označavani. – L. [1v]: grb opata Tutnića s natpisom: Reverendo patri domino Iohani Tutnich q. Thomae de Pago vius monasterii abbati digniss. Iohanes q. Georgii patruo benemerenti, MCCCCLVIII posuit. – L.[1r]: noviji listić, strojopis, a na dnu bilješka rukom: Poslao ovo 26/10 952

preč. D. Bl. Karavanić. – L. [2]: [nasl. str.] ispod naslova crtež viteškog turnira uokviren cvijetnim motivima. – L. [3]: Delle riflessioni storiche : Proemio. – L. [5]: [zemljovid] Ex

Topographia Dalmatiae sub imperio Romano, edita a D. Farlati. – L. 2v–3: crteži rimskog novca. – L. 63v: crtež pečata s natpisom. L. [103a]: Veduta di Carlobago entro la valle. – L. 1: Argomenti : che si trattano nell'opera presente. Cap. I – XXXIV. – L. 5v: noviji zapis ispod teksta: 8/12 Valentic Francesco. – Meke kartonske korice i hrbat oštećeni. – Na hrptu naslov djelomično čitak.

Poklon don Blaža Karavanića, 1952.

Knjižnica Državnog arhiva u Zadru.
Sign.: 15 001, Rkp. 34

5.

RUIĆ, Marko Lauro

Delle riflessioni storiche / Rujch Marco Lauro . – Pag. [1780]. – [1], 1 presavijen list, stara paginacija 194, [42a, 43a, 126a] : ilustr. ; 34 x 23,3 cm

Lat. kurziva – autograf. – Na marginama Ruićeve bilješke. – Na početku knjige zalijepljen listić s novijim zapisom: Ruich Marco Lauro, giudice dirigente di Pago. No. 5379 fasc. II, anno 1802. – L. [1]: [preliminarna str.] Libri IV – V., kasnije dopisano: Mancano i libri I, II, III, XIV, XV, XVI. – L. 1: Pianta della città di Pago. – Kartonske korice presvučene kožom, oštećene na uglovima. – Hrbat malo oštećen.

Libro quarto: 1–144 str.: Delle riflessioni storiche. – L. [126a]: Porta maggiore della Collegiata di Pago. – Str. 144: vinjeta ispod teksta.

Libro quinto: 145–194 str. – Str. 145: Sommario.

Knjižnica Državnog arhiva u Zadru.

Sign.: 5249, Rkp. 34/1

St. sign.: I.G.*7.

6.

RUIĆ, Marko lauro

Delle riflessioni storiche : sopra l'antico stato civile ed ecclesiastico della città ed isola di Pago o' sia dell'antica Gissa fatte a diversi autori, diplomì, privilegi ed altre carte pubbliche e private / raccolte con la possibile esattezza e diligenza da Marcolauro Rujch. – Pag. 1780. – [2] lista, stara paginacija 106 str., 8a, 74a, 86a, 87a, [2] presavijena lista : ilustr. ; 33 x 23,5 cm

Lat. kurziva – autograf. – Na marginama autorove bilješke i bilješke drugih ruku. – Dijelovi teksta kasnije podcrtavani i označavani. – Parte prima : divisa in libri sedici : tomo secondo. – L. [1]: noviji naslov. – L. [2]: ispod naslova vinjeta s florealnim motivima i lat. geslom. – Str. 1: Delle riflessioni... – Str. 8a: zemljovid Like i Krbave. – Str. 28: ispod teksta grbovi obitelji Garbin i Palcich. – Str. 54: ispod teksta grbovi obitelji Carletta i Givcich. – Str. 74a: zemljovid Paškog zaljeva. – Str. 84: ispod teksta vinjeta s lat. geslom. – Str. 106: ispod teksta grbovi

obitelji Grubonich, Berfich i Matasovich. – Sommario za svaku knjigu. – Kartonske korice presvučene kožom, malo oštećene. – Obrez marmoriran.

Knjižnica Državnog arhiva u Zadru.

Sign.: 5247, Rkp. 34/2

St. sign.: I.G.*7.

7.

RUIĆ, Marko Lauro

Delle riflessioni storiche : sopra l'antico stato civile ed ecclesiastico della città ed isola di Pago, o sia dell'antica Gissa fatte a diversi autori diplomi privileggi ed altre carte pubbliche e private / raccolte... da Marcolauro Rujch. – Pag, 1780. – [2] lista, stara paginacija 110, [18a, 18b, 72a, 73a, 104a], [2] presavijena lista : ilustr. ; 33 x 23,3 cm

Lat. kurziva – autograf. – Na marginama autorove bilješke. – L. [1]: [preliminarna str.] noviji zapis. – L. [2]: ispod naslova vinjeta s grbom i lat. geslom. – Str. 1: iznad naslova vinjeta sa cvjetnim motivima i lat. geslom. – Str. 18a: Prospetto da tramontana della città di Pago. – Str. 18b: Veduta di Carlobago entro la valle. – Str. 24: grbovi obitelji Cassio. – Str. 50: grbovi obitelji Giadruleo. – Str. 76: grbovi obitelji Palladini i Zorolich. – Str. 104a: Abito antico de Paghesani. – Str. 110: grbovi obitelji Missoli i Discovich. – Sommario za svaku knjigu. – Kartonske korice presvučene kožom. – Obrez marmoriran.

Knjižnica Državnog arhiva u Zadru.

Sign.: 5248, Rkp. 34/3

St. sign.: I.G.*9.

8.

RUIĆ, Marko Lauro

Libro delle... / [Marko Lauro Ruić]. – [Pag], [178.?]. – neujednačena paginacija [192] lista razl. veličine, od toga [57] presavijenih : ilustr. ; 31,2 x 24 cm

Skice za rodoslovlja Paga. – Lat. kurziva – autograf. – Naslov i nadnaslov djelomično čitljivi. – Bilješka na unutrašnjoj strani prednje korice. – Na većini listova vodeni žig. – Rastaurirano, djelomično laminirano i uvezano u Arhivu u Zagrebu 1980.-81. godine. – Sačuvana orig. prednja korica.

Knjižnica Arheološkog muzeja u Splitu.

Sign.: 48 g 14

9.

RUIĆ, Marko Lauro

Blasone genealogico : di tutte le Famiglie Nobili della Città di Pago con molte dei Cittadini, che con esse si apparentarono, o dalle medesime ebbero l'origine : serie delle Famiglie presenti, ed estinte, della successione de' Canonici, ed altre Dignità della Chiesa di Pago, E de' pubblici Rappresentanti / raccolta fedelmente dal Signore Marcolauo Rujch. – Pag, 1784. – [III], 113 listova : ilustr. ; 40,3 x 28,2 cm

Lat. kurziva – autograf s istaknutim inicijalima i crtežima grbova od kojih su neki dopunjavani olovkom ili tamnijom tintom. – L. [1]: naslovna stranica ukrašena okvirom s biljnim motivima, ispod naslova: Haec monumenta damus, qua sumus origine nati i grb obitelji Ruić. – L. [1v]: citat iz Horacija. – L. I-III: Al lettore. – L. IIIv: Indice: delle Famiglie Nobili di Pago. – L. 75: Serie : delle dignità e canonici di Pago, a ispod naslova grb paškog Kaptola. – L. 79: kasnije dopisano ispod teksta: Don Simeone Mestrovich † 25/8 1869. – L. 80: Serie de rettori di Pago, a ispod naslova grb grada Paga. – L. 84: Serie delle famiglie popolari di Pago, a ispod naslova grb pučke zajednice Paga. – Kartonske korice presvučene kožom, oštećene na hrptu i uglovima.

Knjižnica Državnog arhiva u Zadru.

Sign.: 5245, Rkp. 43

St. sign.: I.G.*6.

10.

RUIĆ, Marko Lauro

Constitutiones : Indulta, Decreta, Litterae Ducales, Sanctiones, et alia Capituli et Cleri Insignis Collegiatae Ecclesiae Matricis S. Mariae Majoris Paghens. / quae In hoc Volumine collegit, et fideliter exemplavit ex authenticis in Archivio Capitulari, Praetoreo, et Comunitatis existentibus Dominus Marcuslaurus Rujch. – Pag, 1792. – [2] lista, stara paginacija 49, 81 str. : ilustr., na kraju prazni listovi s crtama ; 31,2 x 22,7 cm

Lat. kurziva – autograf s istaknutim inicijalima. – Bilješke uz tekst. – L. [1]: naslovna stranica ukrašena okvirom s biljnim motivima. – L. [2]: Ad Lectorem. – Kartonske korice presvučene kožom s biljnim ukrasima u zlatotisku, oštećene, a prednja korica otkinuta. – Na uglovima metalne zakovice i ostatci dviju kopči. – Hrbat oštećen s ostacima ukrasa u zlatotisku. – Obrez pozlaćen.

Dio 1: – Str. 1: [nasl.] Ex Codice Friderici Missoli : Exemplum sumptum ex Libro Constitutionum Capituli Ecclesiae Collegiatae Paghensi existente in Archivio dicti Capituli. Iznad naslova karta o. Paga.

Dio 2: – Str. 1: Collectanea : ad ecclesiam, et clerum paghensem pertinentia : ex autographis, et authenticis transumpta a Marcolauo Rujch patritio, et notario paghensi. Insula Paghensi assignatur partim Episcopo Nonen. partim Episcopo Arbensi. Iznad naslova crtež.

Knjižnica Državnog arhiva u Zadru.

Sign.: 5244, Rkp. 32

St. sign.: I.G.*11.

KASNIJI PRIJEPISI RUIĆEVIH RUKOPISA

1.

RUIĆ, Marko Lauro

Legum : Statutorum, Privilegiorum, tum Priscarum tum Novarum Sanctionum, et Rescriptorum Civitatis, et Insulae Paghi in Venetorum Dominio feliciter degentis Amplissima Collectio / cura, studio, et opera Marcilauri Rujch. Ad normam et usum Civium, et Incolarum cum Indice rerum Completissimo accommodata, et in Partes divisa. Tomus primus. – Pag, 2. pol. 18. st. – stara paginacija 75, na kraju prazni listovi ; 25 x 19 cm

Prijepis iz 2. pol. 19. stoljeća – Lat. kurziva – autograf Ivana Antonija Gurata. – Na marginama i ispod teksta bilješke prepisivača i bilješke drugih ruku običnom, crvenom i tintanom olovkom. – L [1]: naslov uokviren ravnim crtama. – Str. 1: Privilegium Alexandri Magni Genti Illyricae concessum, In Cancellaria Praetoria Paghi olim asservatum, et exemplatum sub infrascripta verborum forma. – Str. 75: [završava] Ego Johannes q. Bartholi de Thoma de Imola Publicus Imperiali Auctoritate Notarius et tunc Cancellarius Arben. hiis omnibus interfui, et rogatus tamquam Imperialis Notarius fideliter scripsi, publicavi et roboravi. – Kartonske korice obložene marmoriranim papirom. – Hrbat i uglovi presvučeni glatkom kožom. – Naslov na hrptu: Rujch. Leges Statuta Privilegia Paghi. – Obrez marmoriran.

Poklon prof. Antonija Nimire.

Knjižnica Državnog arhiva u Zadru.

Sign.: 6601, Rkp. 31

St. sign.: I.B.14.

2.

RUIĆ, Marko Lauro

Frammenti storici : ed altre memorie, discorsi, studi ecc. / di Marco Lauro Rujch tratti dagli originali con Indice in fine. – Pag, 2. pol. 18. stoljeća – stara paginacija 211, slijede prazni listovi, [4] lista : ilustr. ; 24,2 x 19 cm

Prijepis iz 1862. godine s novijim dopunama. – Lat. kurziva – autograf Ivana Antonija Gurata. – Bilješke plavom i crvenom tintom. – Str. 1: L'avvertimento. – Str. 3: Notizie storiche del Castello di Carlobago. – Str. 39: Annotazioni fatte sull'opera del Farlati "Illyricum sacrum". – Str. 67 i 68: [crteži] Constructio molendini a vento. – Str. 127: Compendio della storia civile dell'isola di Pago. – Str. 165: Necrologium Monialium S. Margaritae de Pago. – Str. 175: Moniales in vita anno 1805. – Str. 177: Opera missarum : ad que tenentur annuatim Moniales. – Str. 193: Uomini illustri nell'armi e nelle lettere nativi di Pago. – Str. 203: Discorso sacro : composto dal P. Ferdinando Putizza Domenicano... l'anno 1794. ampliato e corretto da Marcolauo Rujch. – Na kraju knjige zalijepljeni listovi sa starim i novim grbom obitelji Ruić i listić s Ruićevom bilješkom i datumom iz 1789. godine. – Na nasl. stranici inicijali I. A. Gurata. – Kartonske korice obložene marmoriranim papirom. – Hrbat i uglovi presvučeni glatkom

kožom. – Na hrptu, u zlatotisku između vinjeta, naslov: Rujch. Frammenti storici ed altro.

Znanstvena knjižnica u Zadru.

Sign.: 15877, Ms. 392

3.

RUIĆ, Marko Lauro

Delle riflessioni storiche... / Marko Lauro Ruić. – Pag, 1779. – 2 sv. ; 25 x 19 cm

Prijepis iz 2. polovice 19. stoljeća. – Lat. kurziva – autograf Ivana Antonija Gurata. – Bilješke ispod teksta i na marginama; bilješke crvenom tintom Guratove. – Kartonske korice obložene marmoriranim papirom. – Hrnat i uglovi presvučeni glatkom kožom. – Na hrptu, u zlatotisku, naslov: *Riflessioni storiche su Pago*, a na 2. sv. dopisano rukom i podcrtano 24. – Na unutarnjoj strani korica naljepnice koje govore o nabavi: Biblioteca Comunale “Paravia” – Zara. Donazione avv. Vladimiro Pappafava. 1927.

Sv. 1. – stara paginacija V, 383, 325a, izostavljene str. 367 do 376, 82 str. : ilustr., na kraju prazni listovi. – Str. I: Guratova bilješka crvenom tintom: N. B. Le scritte in rosso, sieno di citazioni, annotazioni, riflessioni, documenti, diplomi etc. etc., sono tutte procurate e fatte da me. Gio. Gurato, M. P. – Str. II: [nasl. str.] ispod naslova crtež s lat. geslom. – Str. V: ispod teksta grb obitelji Ruić i natpis s godinom 1775. – Str. 23: Monete d’oro ritrovate in Zasca. – Str. 36: grb obitelji Giadruleo. – Str. 55: grb obitelji Cassio. – Str. 71: crtež s latinskom poslovicom. – Str. 95: grb obitelji Zorowich. – Str. 136: grb obitelji Mircowich. – Str. 150: grb obitelji Sprehnich. – Str. 172: ispod teksta vinjeta. – Str. 205: grb obitelji Palladinich. – Str. 240: grbovi obitelji Prestacich, Palcich i Zulievich. – Str. 275: Medaglie ritrovate in Zasset dell’isola di Pago. – Str. 323: grb obitelji Billinich. – Str. 357: Monete di rame ritrovate in Zasca. – Str. 15: Monete ritrovate in Zasca. – Str. 31: Moneta ritrovata in Nona 1779. – Str. 48: Moneta ritrovata in Zasca. Monete d’argento presso N. V. Luca Minio.

Sv. 2. – stara paginacija V, 329 str. : ilustr., i neispisani listovi su paginirani, na kraju prazni listovi. – Str. I: ispod naslova grb grada Paga. – Str. V: ispod teksta okvir za crtež. – Str. 118: crtež pečata. – Str. 243: ispod teksta grb opata Tutnića. – Str. 298 i 299: crteži kamenih ulomaka s natpisima. – Str. 300–302 i 329: Giuseppe Ferrari – Cupilli 1865. svojom rukom upisao tekst koji se odnosi na Pag. – Str. 325–328: Guratov dodatak crvenom tintom.

Poklon Vladimira Pappafave, 1927. godine.

Znanstvena knjižnica u Zadru.

Sign.: 28264, Ms. 772/1-2

4.

RUIĆ, Marko Lauro

Osservazioni storiche : sopra l'antico stato civile ed ecclesiastico della città ed isola di Pago ossia dell'antica Kessa / scritte da Marco Lauro Ruich. – Pag, 1776. – 2 sv. – 26 x 20 cm

Prijepis iz 1896. godine – Lat. kurziva – autograf Petra Rumore. – Bilježnice s crtama. – Kartonske korice obložene marmoriranim papirom. – Platneni hrbat i uglovi oštećeni. – Na koricama naljepnice s naslovom.

Sv. 1. – [3] lista, stara paginacija 294 str. – Capitolo I–XXVI. – Str. [1]: [nasl.] Delle riflessioni storiche. Proemio. – Str. 1: [nasl.] Osservazioni storiche sopra l'antico stato dell'isola di Pago. Capitolo I. – Na slobodnom listiću u prvoj knjizi zapis: Vlasnik g. Ožanić Stanko, inspektor poljodjelstva, 1923. – Na drugom listiću: Cristoforo Billinich. – Dva slobodna listića skriptiranog teksta.

Sv. 2. – 295–495, [13] str., na kraju prazni listovi. – Capitolo XXVI–XXXIV. – Str. 295: [počinje] continuazione del capitolo XXVI. – Str. [1–13]: [kazalo za oba sv.] Indice degl'argomenti che sono trattati nell'Opera presente. – Ispod teksta zapis: Povljana li 17 ottobre 1896. – Olovkom i drugim rukopisom dodano: don Petar Rumora.

Knjižnica Arheološkog muzeja u Splitu.

Sign.: 52 b 43/1-2

5.

RUIĆ, Marko Lauro

Osservazioni storiche sopra l'antico stato civile ed ecclesiastico della Città ed Isola di Pago ossia dell'antica Kessa / estratte da diversi autori, diplomi, privilegi ed altre carte si pubbliche come private e scritte da Marco Lauro Ruich. – Pag, 1776. – [1] list, stara paginacija 313, [48a], [5] listova, [9] listova neuvezano, u pag. izostavljene str. 83, 127, 181, na kraju prazni listovi ; 34,6 x 24 cm

Prijepis prijepisa Petra Rumore iz 1896. godine. – Lat. kurziva – autograf Ante Benzije iz [193.?] godine. – Bilješke olovkom i bilješke drugih ruku. – Na preliminarnoj str.: Storia della Città ed Isola di Pago ossia dell'antica Gissa sullo Stato si civile ed ecclesiastico estratto da diversi autori etc. etc. da Marco Lauro Ruich divisa in 5 fascicoli. Proprietà di don Antonio Canonico Benzia, il quale poi copio questa Storia da quella di don Pietro Rumora. – Kazalo.

Vlasništvo prof. dr. Miroslava Granića.

6.

RUIĆ, Marko Lauro

Delle riflessioni storiche : sopra l'antico stato civile ed ecclesiastico della città ed isola di Pago o sia dell'antica Gissa fatte a diversi autori, diplomj privilegi ed altre carte pubbliche e private / raccolte con la possibile esattezza da Marcolauo Ruich. – Pag, 1781. – Stara pag. 165, [8] str., na kraju prazni listovi ; 33 x 21,3 cm

Prijepis iz tridesetih god. 20. st. – Lat. kurziva – autograf Blaža Karavanića. – Na nasl. str. nedovršeni crtež olovkom. – Mjestimično potcrtavano tintanim olovkama. – Str. 140: Notizie storiche del castello di Carlobago detto anticamente Scissia ... scritte in lettere ad un amico dal sign. Marcolauo Ruich ... (plavom tintom umetnuto: scritta 20/8 1799). – Dodatak gusto pisanim redovima: Osservazioni storiche. – Bilježnica s modrim vodoravnim i crvenim okomitim crtama. – Mekane kart. korice s naljepnicom na kojoj je tiskan naslov. – Ispod naljepnice potpis prepisivača: Mons. Biagio Caravanich. – Na prednjoj korici desno gore utisnut br. 91001K

Vlasništvo g. Sebastijana Karavanića.

*Mirisa KATIĆ PILJUŠIĆ: THE WRITTEN TESTIMONIES OF THE NOTARY AND
HISTORIAN MARKO LAURO RUIĆ*

Summary

The most famous notary from the island of Pag, Marko Lauro Ruić, left after his death a large number of manuscripts in which, during the last decades of the 18th century, he had recorded old documents which were at the time kept in the Pag City Archive, translated history books and described the social and political life on the island. Some of the old documents later disappeared so that Ruić's copies are today a reliable substitute for the original. His genealogies in which he skillfully drew coats of arms of different families, of the city, Church institutions or individuals, of the fraternities and other communities on Pag are of special interest. In his historical writings there are geographical maps of the island of Pag and the surrounding region, city plans, his hand drawings of churches and buildings, while the title pages were decorated with vignettes with coats of arms and quotes in Latin. He did not publish any of his writings during his lifetime and after his death the manuscripts became the property of his successors who lent them to historians or had them sold. This is when some of the manuscripts disappeared without a trace. Interest in Ruić's work began to grow in the second half of the 19th century when the Governorship in Zadar made attempts to buy the manuscripts from his inheritors and when the first transcribers of "Ruić's History" appeared. At the beginning of the twentieth century the largest number of preserved manuscripts were already stored in the State Archive Library in Zadar (which grew on the foundation of the Dalmatian Governorship Library) while others, including the later transcriptions, found their place in the Scientific Library in Zadar and in libraries in Zagreb and Split. Some of the manuscripts have come down to us only as transcripts while others are known only by their titles which are mentioned in different places. Since no complete bibliography of Ruić's writings exists today it is difficult to conclude what has been lost and where one ought to seek to find it.

The idea for this paper emerged on the occasion of the Scientific conference devoted to M. L. Ruić which was held in Pag in 1996 when the author prepared an exhibition of Ruić's manuscripts which are kept in the State Archive Library in Zadar and in the Scientific Library in Zadar. On the occasion she wrote a survey of Ruić's available manuscripts and she added a catalogue of available manuscripts. The present article is the result of additional research done on Ruić's manuscripts.